

winnen' (mr. van der Does, de lezer al bekend). 'Dat duurde een paar dagen en toen ik hem ten tweeden male bezocht, zei hij dat hij zich aansloot bij het inmiddels ontvangen rechtskundig advies en geen bezwaar had tegen het communiqué.' 'Over het bestaan van de 'Aanwijzingen' heeft Snouck Hurgronje', voegde Goudriaan in zijn herinneringen nog toe, 'met geen woord gekikt'¹ – natuurlijk niet: daarin was het 'vervoer van troepen en van munitie' uitdrukkelijk verboden.

Het tweede bezoek van Goudriaan aan Snouck Hurgronje vond vermoedelijk op 14 juni plaats. De zaak kwam nl. één dag later, 15 juni, weer ter sprake, nu in de raad van commissarissen der Nederlandse Spoorwegen waarin onder voorzitterschap van mr. dr. G. van der Meulen, Spitzens voorganger als secretaris-generaal van het departement van waterstaat, twee leden van de Raad van State zitting hadden (Kan en Koolen), dan de oud-secretaris-generaal van buitenlandse zaken mr. R. J. H. Patijn, de oud-thesaurier-generaal mr. dr. A. A. van Doorninck, één lid van het parlement (mr. F. I. J. Janssen) en een oud-lid (mr. dr. E. J. Beumer), drie topfiguren uit het bedrijfsleven (Joan Gelderman, J. van Hasselt en dr. A. G. Kröller), de Rotterdamse hoogleraar mr. F. de Vries en, tenslotte, de al genoemde oud-directeur der spoorwegen, van Manen. De raad kwam als regel eens per maand bijeen. Op 15 juni nu gaf Goudriaan een overzicht van hetgeen sinds de meidagen geschied was. Wij nemen aan dat hij óók iets zei over de kwestie die hij aan Snouck Hurgronje voorgelegd had. Staatsraad Kan kwam er namelijk bij de rondvraag op terug en zei toen, wellicht ook de 'Aanwijzingen' noemend, 'met betrekking tot de medewerking van het spoorwegpersoneel aan militaire transporten voor de Duitse weermacht . . . dat medewerking, gericht tegen het vaderland, verboden' was. Maar:

'Bij het formuleren van het verbod is er van uitgegaan dat een deel van het land zou zijn bezet, terwijl de regering zou zetelen in een ander deel en van daaruit haar bevelen uitdelen. Deze toestand is echter niet aanwezig. De medewerking heeft hierdoor een ander karakter gekregen. Sterk spreekt het belang der bevolking dat de Nederlandse bedrijven zo lang mogelijk in Nederlandse handen blijven'² –

en hier was kennelijk een ieder het mee eens.

Nog geen week later (21 juni) sloten Goudriaan, Hupkes en van Rijckevorsel een overeenkomst met de Duitse *Bahnbevollmächtigte* die hierop neerkwam dat de Nederlandse Spoorwegen alle Duitse transporten zouden

¹ A.v., p. III. ² Ned. Spoorwegen, Raad van commissarissen: Notulen, 15 juni 1940, p. 7.